

CAPVT X.

DE

IURE IMPERANTIS CIRCA ἀδελφότητα.

§. I.

STatus rerum *naturalissimus* (i) consistit in eo quod sint ἀδελφότητα, seu quod quidem hominum vñibus inferuiant, a proprietate tamen omni alienæ sint.

§ II. Dominium itaque, corrupto statu generis humani id postulante (k) demum introductum est præcedente facto humano, i. e. *occupatione*.

§. III.

(i) Et hoc est quod Imp. in §. 1. *I. de R. D.* dicit, quasdam res esse *naturali iure* communes, tum Stoici *lapeius naturale* pro *statu naturali* iument. Theologi contrarium sentiunt ex *Genes II.* quasi statim Deus Adamo dominium dederit, ille vero hoc ad posteros transtulerit. Sed has fabulas alii iam satis profugerunt. Dedit DEUS hominibus *facultatem*, rebus in medio positis vtendi, non *dominium* seu *proprietatem* in singulas res, quin magis voluisse videtur, vt inter homines *communes* essent, & in tantum cuiusuis vñibus paterent, in quantum necessitas id postuleret.

(k) Proprietatis origo est ex *inuidia* & *auaritia*, hæc enim denotat cupiditatem omnia sibi habendi, & appropriandi, & ab abutibus rerum sibi appropriatarum alios excludendi. Multiplicato genere humano, & amore mutuo extincto, mox a communione recessum est, & singuli ad proprietatem inclinarunt, & quia *communio* inter corruptos homines est *mater litium*, non aliud medium tollendarum litium fuit, quam vt dominium rerum introduceretur, & agris termini ponerentur. Atque id

§. III. Quæ vero occupata nondum sunt, nec commode occupari potuere, mansere in statu suo naturali, (1) & sic ἀδίσποτα dicuntur.

§. IV. Quicquid itaque ab initio homines in res omnes iuris habuere, id, si in statu naturali considerantur, adhuc retinere, ut scilicet vacua a dominio, occupanti cedant. (m)

§. V.

id iuri Gentium adscribitur, quatenus absque dominii introductione non potuit subsistere generis humani quies. *Occupatio* autem est naturalissimus modus sibi res appropriandi, illas scilicet, ad quas occupandas ius naturæ omnibus facultatem dedit, quibus ita occupatis, alii ab usu eiusdem rei excluduntur. Et hoc est quod *NERVA Ictus in l. 1. §. 1. de acquir. vel amitt. possess.* dicit: *dominia rerum cepisse ex naturali possessione, quæ incipit ab occupatione.*

(1) Huc pertinent insulæ in mari repertæ, & alia plura, quæ nondum occupata sunt. Inde recte Boicalus apud *TACIT. lib. XIII. annal. centet, sicut cælum sitis, ita terras generi mortalium datas, quæque vacuæ, eas publicas esse.* Imo nequidem omnia occupari poterunt, vel quod proprietatem effugerent, vel quod non necesse in eam fuerit, ut redigerentur, quibus enim homines facile carere, vel absque discordia *communiter* uti poterant, facilius primæuam suam retinere indolem, uti sunt vastus oceanus, terræ omnem inhabitationem perpetuam repudiantes &c.

(m) Hæc enim est natura τῶν ἀδίσποτων, non quod acquiri non possint, sed quod hætenus nondum sint occupata, & sic adhuc ante occupationem in statu suo naturali subsistant, donec ab aliis occupentur. Occupari autem non tantum possunt a singulis fundi, vel agri

Boehmeri Ius Publ. M m aliz-

§ V. In statu ciuili receptum est, vt certus tractus terrarum, intra quem subsisteret respublica, per vniuersitatem occuparetur, & terminis circumscriberetur, (n) qua occu-

aliaque res mobiles & se mouentes, sed etiam ab vniuersitate, vel populo integri tractus terrarum, insulae, & districtus quidam ipsius maris, vt scilicet tractum talem in vniuersum quidem possideant, & singuli deinceps intra illum tractum aliquid sibi rursus approprient. Contra hæc principia videtur peccasse Grotius, existimans, mare a gentibus acquiri, & in proprietatem reduci non posse, quod quidem de vasto mari haud negandum, bene tamen de accolente.

(n) Consistit quidem primario ciuitas in vniione subditorum, nec ita præcise ad certam & perpetuam adstricta est sedem, vt tamen eo stabilior tutiorque fiat, nullum convenientius medium esse potest, quam vt in certo loco constituantur, & firmerur. Notæ interim sunt variae populorum migrationes, qui magis de raptu viuere, & nullibi subsistere, quam certam sibi sedem constituere amauerunt, vt interim rempublicam quandam inter se constituerint. De antiquis Germanis ipse TACITVS hæc memorat: *Nullas Germanorum populi vrbes habitari satis notum est, nec pati quidem inter se munitas sedes. Columi discreti ac diuersi vi fons, vt campus, vt nemus placuit.* De Sueuorum gente ita CAESAR lib. IV. de bello Gallico c. 1. n. 7. *Sic neque agricultura, neque ratio, neque vsus belli intermittitur. Sed priuati ac separati agri apud eos nihil est, neque longius anno remanere vno in loco incolendi causa, licet.* De Scythis ARRIANVS rerum indic. libr. ait: *Scythæ arationem non exercent, sed in plaustris degentes incertis sedibus vagantur, neque vrbes incolunt,* quod etiam de Slaus memorat PROCOP. lib. 3. histor. Gotb. Conf. DN. HERTIVS in elem. prud. ciuil. P. 1. sect. 5. §. 18. Tales quoque olim

occupatione facta, quicquid intra illum tractum continetur, ad *republicam* spectat.

(o)

§. VI. Sicuti autem quæ ab *uniuersitate* occupantur, ad illam *qua talem* quidem spectant; ita tamen ratio ordinis ciuilibus postulat, vt simul singulis peculiariter quædam res attribuerentur, & ita intra illum tractum *loca* quædam *particularia* subditis assignarentur, quibus frui possent. (p)

§. VII.

lim Nomades fuisse, supra memoratum est. Verum postquam populi magis magisque *cultiores* redditi, certitandem sedibus subsistere incepterunt, & tum quidem necessum fuit, certum tractum sibi appropriare, & terminis, quibus a vicinis distinguerentur, distinctis includere, quod *territorium* vocare solemus.

(o) In hoc occupato tractu multæ quoque dantur *res singulorum*, sed quæ extra illas sunt, merito reipubl. adscribuntur, & sic ad *adespota* stricte loquendo referri nequeunt. Dicuntur *ἀδῆσπορα* quædam *stricte*, quæ *ab omni proprietate vacua sunt*, vt insula a nemine habitus occupata, & hoc respectu, quæ intra territorium sunt, pro talibus haberi nequeunt, quippe quæ iam occupata sunt, quod terminorum circumscriptio indicat. Quædam *latius* ita dicuntur, quæ quidem per *uniuersitatem* occupata sunt, sed tantum ad *usus promiscuos* singulorum adhuc conceduntur, & hoc sensu etiam, quæ intra territorium sunt, vt syluæ, montes, lapides, valles, loca deserta, antra, aliquando *ἀδῆσπορα* dicuntur, quatenus singulorum usibus post occupationem adhuc patent. Vnde nunc fluunt sequentes vsus.

(p) Nam quæ ratio ante conditas ciuitates homines induxit, vt, *multiplicato genere humano*, a communiōe recede-

§. VII. Quæ autem subditis (pp) haud assignata sunt, vel in eorum proprietatem venerunt, ad *republicam* pertinent, & in eius proprietate sunt. (q)

§. VIII. Et ita penes imperantem est, an singulos ad promiscuum & communem harum rerum usum adhuc admittere (r) an eosdem ab illo excludere, & res illas in *usus publicos* conuertere velit.

§. IX.

cederent, hæc eadem eo magis, *introducitis ciuitatibus*, vbi homines cohabitant & arctius coniunguntur, postulat, vt quilibet proprium quid haberet, nec in commune subditi agris & pascuis fruerentur. Cum enim status ciuitatum potissimum in *unione* tot hominum consistat, illa aliter conseruari non potuit, quam vt singulis sua particularis regio, vti ita loquar, attribueretur. Sic itaque quædam in republ. pertinent ad *singulos*; quædam ad *republicam*, vt thesis sequens demonstrabit.

- (pp) Sub his etiam *corpora*, *collegia* & *uniuersitates* in republica comprehendo, vt pote quæ instar *priuatorum* & subditorum iudicantur, & ita bona eorum non sunt bona reipublicæ, sed *priuata*.
- (q) Idem iudicium ferendum est de tractu maris occupati, & in dominium reipublicæ redacti, cum non tantum terræ, sed etiam maria sub reipubl. dominium cadere possint, vti eleganter Cornelius van BYNKERSHVK *diff. de dominio maris* ostendit.
- (r) Quamdiu imperans, quæ extra singulorum proprietatem in territoriis reperiuntur, sibi soli aut reipubl. vibus non adscripsit, *communia* vocantur, & singulorum vibus patent, vti multis locis adhuc sunt lapicidinae ingentes, syluæ latissimæ &c. & hoc intuitu nullius dicuntur h. e. non sunt in *priuatorum* bonis, & sic nullius non

§. IX. Intelligendum autem hoc tantummodo de illis, quæ ita intra territorium sita sunt, vt firmiter eidem cohæreant, (f) quæ tantum per vniuersitatem occupata intelligi possunt: Ceteræ res hinc inde in territorio vagantes adhuc ad ἀδεσποτα proprie dicta referendæ sunt. (t)

§. X.

non absolute, sed respectiue vocantur: cum alias omnino reipubl. sint. Ast quicquid in his imperans subditis indulget, hoc ex mera gratia facit, nec suo iure subditiuum talem promiscuum prætereundum possunt. Quin potius suo iure imperans has res, reipubl. proprias, suo iure adscribit, quia ille reipubl. totam representat, & eius imaginem gerit. Sic itaque ad reipubl. spectant montes, fontes publici, flumina, maria parua intra territorium sita, insule in fluminibus natæ, deserta, valles, lapidinae, promontoria, viæ publicæ, loca alia ad singulos non pertinentia, mineralia, & alia subterranea &c.

(f) Quas ad §. antec. recensui res, sunt tales, vt ad immobilia quæ constanter & inseparabiliter tractui occupato cohærent, referantur, & ita cum sint pars territorii, simul quoque, integro tractu occupato, singulæ res occupatæ videntur, & haftenus non sunt absolute ἀδεσποτα.

(t) Sunt adhuc plures aliæ res, quæ territoriis non cohærent, & tamen ab omni omnino vacuæ sunt proprietate, vt sunt feræ bestię, pisces in fluminibus, aves &c. Neque etiam quamdiu in hoc tractu vagantur, ad ipsum territorium pertinent, vel eius accessorium dici possunt, non magis ac auis in mea arbore sedens mea esse intelligitur. Sunt itaque feræ adhuc omnino nullius ante omnem occupationem, nec in dominio singulorum, nec reipublicæ.

§. X. Et hæc res naturali ratione cedunt occupanti. (tt)

§. XI. Possè tamen subditos ab vsu huius iuris, acquirendi scil. hæc ἀδέσποτα, excludi, vel inde patet, (u) quod libertas naturalis per leges ciuiles ex iusta ratione restringi, determinari, & imperans illa vñibus publicis applicare queat, quæ singulorum patrimonium non lædunt.

§. XII. Quin quod subditi eo ipso non priuentur iure quodam *quæsto*, sed tantum *acquirendo*, (x) circa quod imperans facilius disponere potest.

§. XIII.

(tt) Sæpe dictum est, per conditas ciuitates non omnem subditis adimi libertatem naturalem, & ita quoque non debet censei, in statu ciuili indistinete ipso iure singulis ius occupandi feras bestias ademptum esse, cum hoc nullo modo rationibus ciuilibus aduersetur, & plures gentes adhuc hodie vnice inde se alant.

(u) Veteres Moralistæ valde defudarunt in eruenda iustitia huius iuris. Disquisiuerunt, quo iure princeps sibi potuerit adscribere ius venandi seu occupandi feras bestias, vid. ZIEGLER *de iure mai. lib. 1. c. 14. §. 14.* cum tamen venatio dicatur *iuris naturalis*. Sed tamen non est iuris naturalis pro lege accepti, sed *libertatis naturalis*, quæ tamdiu subditis salua manet, donec iusta ex ratione subditis restringatur.

(x) Ratio differentiæ est, quod ius *acquirendum* proprie non sit ius perfectum, *quæstum* enim denotat, quando res ad me iam spectat cum iure excludendi alios ab vsu, & prohibendi, ne in eius præiudicium ab aliis quid iniure fiat: Ibi non est res propria, vti hic: In iure *acquirendo* manent res ἀδέσποτοι.

(y) Pro.

§. XIII. Sic itaque iuste imperans sibi soli vindicat (I.) ius occupandi feras bestias, & vi huius iuris quoque recte de *iure venationum* disponit.

§. XIV. Asserto semel hoc iure, subditis haud amplius integrum est, prouocare ad libertatem naturalem, quin potius iam in crimen (y) incidit, quod antea erat libertatis naturalis, nisi expressa concessio a Principe doceatur.

§. XV. Si de *concessione* constat, firmitus ius (z) subditus habet, ac quidem antea ex
sola

(y) Prohibitio pœnalis inducit delictum, licet antea res erat libertatis naturalis. Neque itaque amplius quis pro se præsumtionem habet, licet id negari non possit, tam diu pro *libertate subditorum* præsumi, donec de *prohibitione* constet, hæc autem si adsit, iam per se præsumtio cessat. Ex quo etiam fluit, quod stante prohibitione is, qui *ius venandi* exercet, concessionem imperantis pro se allegare & docere debeat, imo etiam hæc concessio solet plerumque esse restricta, quo casu quoque intra restrictionem exercenda est.

(z) *In statu naturali* quilibet in suo venari poterat, in loco communi vero quilibet absque prærogatiua, sed ubi quod illud exercet ex *speciali concessione*, non tantum in suo, sed etiam in omnibus illis locis, ad quæ concessio porrigitur, illud exercere potest. Manet tamen penes principem semper suprema directio, quia regia concedendo non indistincte ea *pruatiue* concessisse dici potest. Imo si imperans ius venandi intra certum locum *sue proprietatis* concessit, non sibi aliquid adimere, & suam libertatem venandi restringere voluisse, sed tantum prohibitionem, quoad subditos in genere factam,

sola libertate habere poterat, scilicet respectu conueniunt. Respectu imperantis non idem obtinet, quippe qui ius conuenationis adhuc quandoque exercere potest, nisi expresse hoc etiam remisit; quamuis etiam ex aliis iustis causis illud reuocare valeat. Quicquid enim conceditur ab imperante, subordinate concessum esse intelligitur.

§. XVI. Ita vero sibi imperans ius venandi tribuere debet, vt subditi indemnes (a) præstentur in aliis suis bonis.

§. XVII. Pertinet huc (II.) ius vindicandi *loca deserta & inculta, montes, siluasque, cum hæ res per se proprie reipublicæ sint.* (b)

§. XVIII. Ex iure in syluas dependent plu-

---

soluere & laxare ratione certæ personæ præsumitur. Aliud forsitan dicendum, si princeps ius venandi nobilibus concedit in propriis fundis, quia hic *libertatem*, iis lege publica ademptam, restituit.

- (a) Sic itaque non iniqua est sententia existimantium, principem teneri damnum resarcire, quod a feris datum in frumento, dum eas capere nequeunt. ZIRGL. c. 1. §. 29.
- (b) Potest itaque de *montibus* vario modo disponere, vt & de *locis desertis*, illa aliis colenda concedere sub certis decimis, quod hodie fieri solet; dicitur talis ager noualis *Neubruich*, vnde recte dominus territorii talia sua referuat concessionem, quemadmodum olim a Cæsaribus in feudum data sunt, inde tot locis vocem *rode* tributum esse credunt, quod idem est quam *ausrotten*, quia locus incultus concessus fuit in feudum, vt in culturam reduceretur.

(c) Vid.

plura alia iura, quæ communiter iura *Forestalia* (c) appellari solent.

§. XIX. (III.) Sic etiam iura *subterranea* & *mineralia* (d) omnis generis suo adscribere potest fisco, ut ad vsus publicos adhibeantur.

§. XX.

(c) Vid. MYLER AB BIRENBACH *de iure stat. & Princip. Imp. cap. 73. §. 1. seqq.* Huius iuris virtute imperans syluis præficit præfectum, qui præcauet, ne per excisionem arborum eæ deuantentur, lignandi & pascendi vsum in syluis aliis concedit, statuta syluestria condit *Wald-und Forst-Ordnung*, exercet & prohibet ius glandis legendæ, aliasque utilitates. v. c. *Holtz, Kohlen zu brennen, Pech, Tebr* &c. iurisdictionem item in Forestum exercet, &c.

(d) Cum enim a singulis non possideantur, vel occupata sint, ad rempublicam spectant. Imo & hoc procedere puto, licet in priuatis bonis inueniantur, quia dominus fundi non statim possidet iure proprietatis mineralia, quod dominus fundi est, sicuti hoc argumentandi genere vitur Iure consultus in l. 3. *D. de A. vel O. poss.* Olim quidem hæc sodinæ priuati iuris fuere, & adhuc sunt, quamdiu imperans illas non sibi tribuit l. 7. §. 13. *fol. matr.* Sed si lege publica excludit subditos ab vsu iuris, aliud dicendum. Sic iam olim teste Versonio c. 49. pluribus priuatis ius metallorum ademptum est. De victis regibus Macedoniae respublica Romana per PAVLUM pronunciauit, *metalli, auri atque argenti non exerceri, ferri & ævis permitti.* LIVIUS lib. 45. cap. 29. Quomodo in Saxonia metalla minora priuatis concedi solent. De Philippo Rege Macedoniae refert LIVIUS lib. 39. c. 24. *quod metalla vetera intermissa recoluerit, & noua multis in locis instituerit.*

M m 5

(e) Omnis

§. XX. Ita tamen hoc ius exercendum, ut illæsum maneat ius subditorum in fundis ad eos spectantibus.

§. XXI. (IV.) Ex hoc fundamento plures republicæ sibi adscribunt thesaurum, (e) qui iudem inter ἀδῆσποτα refertur.

§. XXII. (V.) Item huc refero iura circa flumina, (f) vi quorum omnes reditus ex fluminibus perceptibiles sibi adscribere potest.

LIBER

(e) Omnis thesaurus habet quidem dominum, sed quia ignoratur, pro eo est ac si non adesset dominus. Neque recte dicimus, eum possidere thesaurum, qui possidet fundum, cum ne quidem is sciat, ibi latere thesaurum. Iam autem absurdum est, alicui tribuere dominium earum rerum, quæ ab ipso ignorantur. Quamdiu autem fisco non adscripti sunt, occupanti cedunt.

(f) Fluunt inde varia iura, quæ hic quidem in compendio referam, scilicet (1.) ius piscandi (2.) ius insularum. (3.) ius alvei. (4.) ius alluvionis. (5.) concessionis aquæ ductus. (6.) concessionis molendini navalis. (7.) ius pontonem habendi. (8.) grana auri legendi. (9.) ius grutæ. (10.) iurisdictio in flumen. (11.) ius disponendi de navigatione. (12.) ius vestigal navigantibus imponendi. &c.

